

**EGZAMIN MATURALNY
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015**

**JĘZYK UKRAIŃSKI
POZIOM PODSTAWOWY**

PRZYKŁADOWY ZESTAW ZADAŃ

Czas pracy: 170 minut

GRUDZIEŃ 2013

Завдання 1.

Арсеній Троян

Чи зникло радіо?

Радіо для мене завжди було чимось особливим. Я не пам'ятаю, як і коли воно в нас з'явилося, але точно пам'ятаю, що було ввімкнене постійно. Цей жовтуватий приймач біля годинника з білим кружальцем навколо ручки гучності, яке з'явилося в результаті багаторічного користування-крутіння, був повноправним членом сім'ї. Малим я не пам'ятаю, коли його вимикали, хоча й не слухали особливо. Мабуть, це був дух, який оберігав будинок від телевізійної нечисті та часово-безмовного божевілля.

Міському жителю важко зрозуміти всю жахливість тиші, та це й неможливо, бо в місті кожен куточок простору зайнятий якимось звуком: від гулу трамваю до глухого рокоту води в батареях; від праведних співів на площі до стогону знедолених біля смітників. У селі безмовність вбиває, а якщо й не вбиває, то калічить [...]. От проти цього всього люди тримали вдома ладан і, подібну на мою, державну радіоточку.

Радіо відіграло важливу роль не тільки в екзистенційно-містичному житті, а й у календарно-побутовому існуванні сільської людини. Радіоточка завжди починала новий день: декого вона піднімала на роботу в полі, дехто прокидався, щоб не спізнитися на автобус до райцентру (на роботу чи на базар за насінням).

Ера життя з радіо закінчилася раптово і в одну мить.[...] Але тепер [...] – супер технологічна ера. Село вже не те, що в дев'яностих. Кожен – сам за себе, немає череди та вечірніх посиденьок бабусь на лавочках, люди стрімко апгрейдяться¹, щоб бути схожими на міських, і вже не те, що телевизор – комп'ютер у кожного, а якщо телевизор – то не один [...]. Телефони є навіть у котів. Усі з Інтернетом. Навіть говорять, що у Веселих Корчах механізатор купив айпад.

Проте чи зникло радіо? Аж ніяк. Гаджетів так багато, що бідні люди не знають, що з ними робити, але купують все нові й нові, не встигнувши розібратись у старих. Телебачення на великих та пологих екранах виглядає гидко й примітивно: що не вмикнеш, то побачиш або жорстокість, [...] або взагалі щось таке, що ні в які ворота... І люди помаленьку дістають із горищ старі радіоприймачі чи купують нові, щоб увімкнути й просто розслабитися.

<http://www.day.kiev.ua/uk/article/media/chi-zniklo-radio>

Завдання 1.1. (0–1)

До якого стилю слід віднести цей текст?

.....

.....

.....

.....

¹ Апгрейдяться (англ.) – модернізуються, оновлюються.

Завдання 1.2. (0–2)

Які словосполучення автор використовує, щоб зобразити споживацький характер сучасного суспільства? Наведи 4 приклади.

.....

.....

.....

.....

Завдання 1.3. (0–2)

До якого типу лексики належать слова *айпад, таджет, апгрейдитися*? З якою метою автор їх використовує?

.....

.....

.....

.....

Завдання 1.4. (0–1)

Поясни фразеологізм “*ні в які ворота не лізе*”.

.....

.....

Завдання 1.5. (0–1)

Визнач тезу останнього абзацу.

.....

.....

Питання вивчення мови ліричних творів є актуальним у сучасній методиці й у шкільному курсі української літератури. Шкільна практика свідчить, що найчастіше учні старших класів правильно визначають ідею вірша, але часто залишаються байдужими до почуттів і переживань ліричного героя. Лірику визначають як один із трьох основних літературних родів, у якому навколишня дійсність зображується шляхом передачі почуттів, настроїв, переживань, емоцій ліричного героя чи автора.

Про значення поезії в житті людини І. Франко зазначав: «Ціль поезії – викликати в душі читателя живі образи тих людей чи речей, котрі нам малює поет, і ними будить ті самі почуття, які проймали душу поета в хвилі, коли творив ті образи». Основне завдання вчителя на уроці української літератури під час вивчення ліричного твору – донести до свідомості учнів красу поетичного слова, збудити в душах школярів позитивні емоції та почуття, навчити визначати ідейно-тематичне багатство вірша й особливості індивідуальної творчої манери митця.

Основою поетичного твору є відтворення почуттів, настроїв, властивих ліричному героєві, що передається за допомогою образної, глибоко емоційної мови автора. Загальновідомо, що у ліричних творах мова лаконічна і експресивна, багата на тропи і фігури. Кожне слово, навіть його звучання несе в собі певне змістове й емоційне навантаження. [...]

Глибина сприймання учнем-читачем ліричного твору залежить від широти, культури його почуттів, емоційної чуйності, здатності проникати у внутрішній світ людини. Відомий методист сучасності Н. Волошина стверджує: «...ліричні твори сприймаються дещо утруднено не тільки підлітками, а нерідко й старшокласниками, тому важливо створити умови, щоб учні якомога повніше пережили почуття, виражені у поезії, проїнялися роздумами». Сприймання і розуміння учнями мови ліричних творів (поетики) зумовлюється багатьма факторами: особливостями ліричної поезії, своєрідністю художньої манери поета, характером ідейного змісту творів, загальним розвитком дітей, їх життєвим досвідом. І. Семенчук зазначив, що «аналіз художньої майстерності письменника – чи не найскладніший етап у вивченні літературного твору. Словесник має показати учням, як за допомогою мови письменник «ліпить» образи, організовує композицію, щоб найяскравіше втілити ідею твору». [...]

За: С. Привалова, *Мова ліричного твору. Особливості поетичної мови інтимної лірики Івана Франка (на матеріалі вірша «Чого являєшся мені у сні?»)* (в:) <http://www.ukrlit.vn.ua>.

Завдання 1.6. (0–1)

Поясни, чому у словосполученні «ліпить» образи перше слово написано в лапках? Як ти розумієш значення цього словосполучення?

.....

.....

.....

.....

Завдання 1.7. (0–2)

З якою метою учні читають поезію? Наведи 2 аргументи. Відповідай лише власними словами.

.....

.....

.....

.....

Завдання 1.8. (0–2)

Склади план до тексту.

.....

.....

.....

.....

Завдання 1.9. (0–1)

Запиши антоніми до слів:

лаконічний

актуальний

Завдання 2.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Тема 2.1. Чи людина формує своє середовище і чи оточення формує людину? Обґрунтуй свою думку, посилаючись на фрагмент есе Ю. Андруховича та інший текст культури. Твоя робота повинна налічувати мінімум 250 слів.

Місто-корабель

Навряд чи король Данило Галицький, засновник Львова, знав про те, що терен, вибраний ним для найдавнішого з майбутніх міст європейського Сходу, має одну вельми цікаву географічну прикмету. Пригадую той побожний і майже дитинний захват, який охопив мене в мить, коли я довідався про неї. [...] Суть згаданої прикмети полягає в тому, що територією міста, його майже скрізь побрукованими й замуrowаними пагорбами, проходить вододіл двох морських басейнів – Балтійського та Чорного. [...]

Замість цього вдамось до засадничо протилежної метафори – не до вододілу (того, що розділяє), а до чогось (я поки що не знаю, до чого саме), що об'єднує. Для політиків це могло б стати нагодою знову поговорити про балтійсько-чорноморську ідею. Але я не зовсім політик, точніше кажучи, зовсім не політик. Тож я хотів би думати й говорити про щось інше. Наприклад, про львівську міську каналізацію – річку Полтву: років ще триста тому нею ходили вітрильники з Гданська і Любека, а в її водах голими руками ловили змієподібних атлантичних вугрів.[...]

Львів повниться атмосферою середземноморської культури – якщо змусити себе її шукати. Окрилений лев св. Марка на будинку венеційського консула Бандіnellі (площа Ринок), як і флорентійський двір чи бездоганна смарагдова соррола Домінікани не є чимось екзотичним на мапі міста. [...]

Романські акценти значною мірою доповнюють, чи радше врівноважують, акценти візантійсько-грецькі. І справа не тільки у візантійському обряді українських церков. Справа в особливій візантійській ментальності, котра є, можливо, найсуттєвішою перешкодою при нашому входженні до Європи, але й, можливо, найсуттєвішим нашим захистом від цього входження. Вона – як церква Успіння Пресвятої Богородиці з вежею Корнякта – ніяк її не затреш і не викреслиш. [...]

Однак, наша подорож на Південь цим не вичерпується. Адже я ще не згадував про вірменів, які реемігрували у Львів переважно з Криму, де войовничий іслам залишав їм дедалі менше простору для храмів і крамниць. Від них бере початок відчутний у місті орієнтальний первень. Перські килими львівського виробництва вважалися гарнішими від власне перських, не кажучи вже про пахощі, про різноманіття ароматів імбиру, кардамону, шафрану, перцю, мускусу, цинамону; саме вірмени спричинилися до прянощів львівського міського життя. [...]

Якщо ж згадати про гебреїв, то вони з'явилися у Львові ще раніше, ніж вірмени, десь наприкінці XIV ст. І були серед них не тільки ганчірники, шинкарі й лихварі, котрих зі святим обуренням таврував своєю розлогою латинською віршею з XVI ст. Себастьян Фабіян Кльонович [...].

Однак, були серед них і вчені талмудисти, і астрологи, і чорнокнижники, а також, сподіваюся, знавці халдейської мудрості, власники таємних знань. [...] Навіть львівська рослинність зберегла незаперечні ознаки цієї «всьогості». Балтійська сосна і кримський кипарис без проблем співіснують у львівських садах, кожен з яких сміливо можна було б назвати ботанічним.

Ми, люди, є створіннями нерозважними і невдячними, приреченими на те, аби вічно щось тратити. Ніколи не дооцінюємо того, що маємо, чим обдаровані згори. Одна з моїх улюблених книжок, «Історичні проходи по Львові» Івана Крип'якевича, містить печальний розділ про вже неіснуючі святині. Часом себе запитую: якби цю книжку було написано не 1931 року, а нині, наскільки довшим і гнітючішим був би цей розділ? Мені бракує у Львові Золотої Рози. Мені бракує татарської мечеті й татарського цвинтаря десь під Високим Замком, у XVII ст. його ще показували заїжджим збирачам вражень. Мені бракує багатьох інших речей, серед яких були і щорічні львівські карнавали, і недільні банкети для жебраків, і напівфантастичний звіринець в околицях Погулянки.

Дехто з нас прагне порятувати їх бодай віршованим рядком. Але вони зазвичай не даються і вислизають. Бо Львів – це насправді корабель-привид.[...]

Нашарування культур – це не тільки свято стертих кордонів, це також і кров, бруд, етнічні чистки, людожерство, депортації. Напевно, я обмовився і повинен би був говорити про «нашарування антикультур». Адже й воно неминуче у поліетнічних середовищах. [...]

Як бачите, я не дотримав обіцянки говорити про те, що єднає. Може, хоч гідним закінченням спробую врятувати ситуацію? Теза про неподільність культури не завжди виглядає переконливо. Культура Півночі й культура Півдня, культура Сходу і культура Заходу (зважмо при цьому, що існують також Північний Схід і Південний Захід, і вони мають свої антиподи, і все це має безліч нюансів) є поняттями настільки ж невизначеними, наскільки й непоєднуваними. [...]

Але завдяки цьому саме тут і зараз, наприкінці століття і тисячоліття, маємо чудову нагоду бути пасажирами одного з кораблів, який пливе, як здається нам, у загалом передбачуваному напрямі. Можливо, це навіть ковчег, де, як завжди у старому еkleктичному Львові, нас зібрано, щоб урятувати кожної тварі по парі. Можливі й інші метафори з кораблями: п'яний корабель, корабель дурнів, корабель смерті. А може, як у Рота, – місто стертих кордонів, пливучий Трієст, мандрівний Львів, Львув, Львов, Лемберг, Леополіс, Сингапур...

<http://www.ukrcenter.com>

Тема 2.2. Проаналізуй наведений твір. Визнач тезу й обґрунтуй її. Твоя робота повинна налічувати мінімум 250 слів.

Василь Симоненко

Крик XX віку

У небі тішились хмари,
У небі сонце пливло,
Під небом кривавіли чвари
І лютувало зло.

Земля, вагітна скорботою,
(Відчай їй груди тне)
Над кривдою і підлотою
Народила в муках мене.

Народила, немов надію,
Колисала ночами без сну:
– Може, від тебе помолодію,
Може, побачу весну...

Може, твій струм і атом
Вгамують нестерпний біль, –
Голосила над віком двадцятим
Найгеніальніша з породіль.

Голосила велика мати,
Благала, кричала мені,
Щоб став я жорстоким катом
Недоумства, підлоти й брехні.

І стою у злобі по коліна
З серцем, повним ганьби й проклять.
Божевільні каліки й руїни
У зіницях моїх миготять.

Що залишу майбутньому дневі,
Чим ділитися буду з ним?! –
Вибухають бомби водневі
На обпеченім лобі моїм!

А люди забавляються, мов діти,
Катам співають гімни холуї,
І генерали мріють посадити
На всій планеті атомні гаї.

Ридаю і кричу, гилю себе у груди,
Волосся патраю з сідої голови:
Що можу я, коли дрімають люди?
Що можу я, коли заснули ви?

Василь Симоненко, *Крик XX віку* (в:) Симоненко Василь, *У твоєму імені живу. Поезії, оповідання, щоденникові записи, листи*, Київ 2003, с. 76 – 77.

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)